

RINGERIKE
KOMMUNE

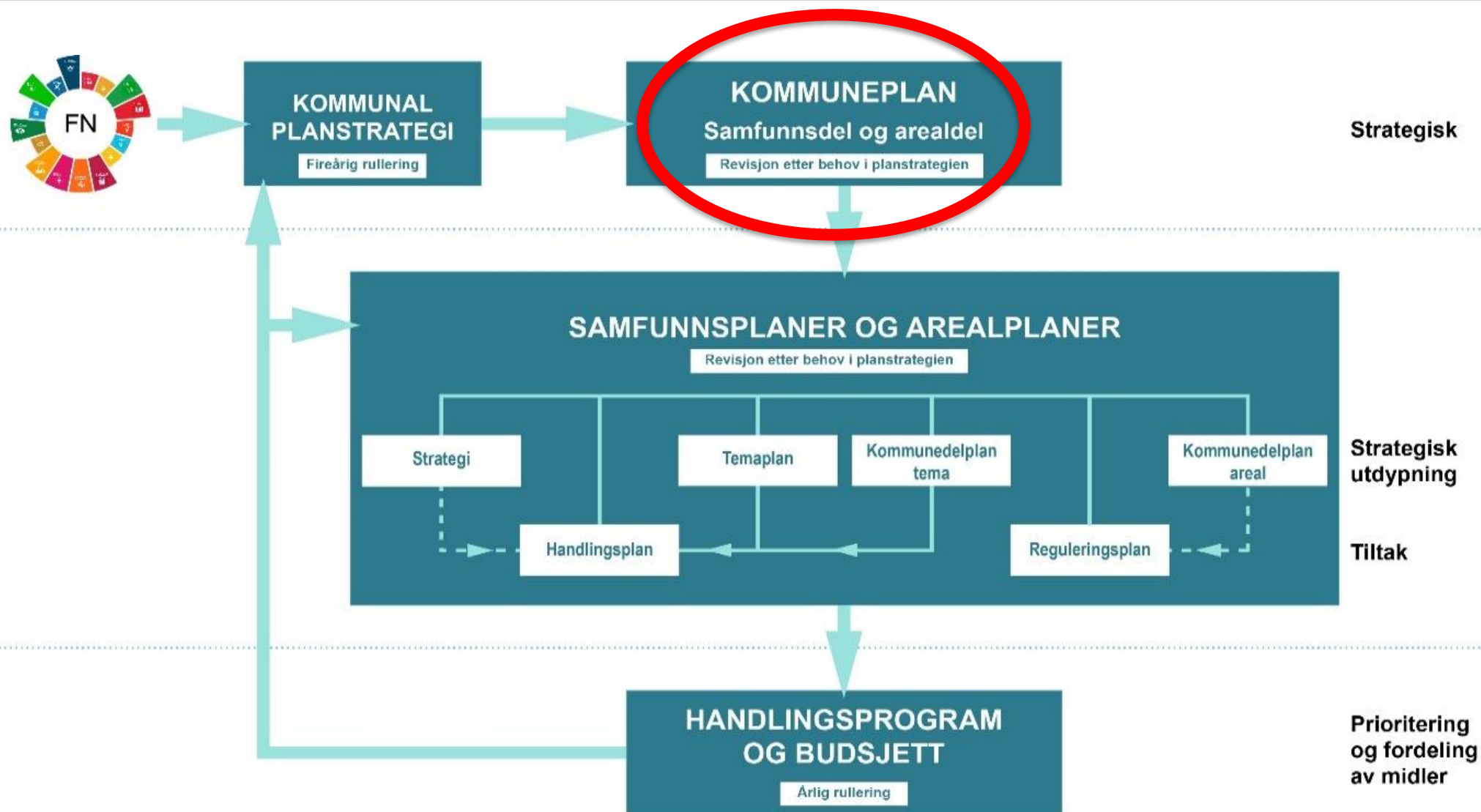
Orientering om forslag til mål innen klima og naturmiljø i kommuneplanens samfunnsdel

**Bente Elsrud Anfinnsen (klima- og miljøsjef og prosjektansvarlig) og
Ellen Margrethe Stabursvik (vannområdekoordinator og prosjektleder)
Møte i Strategi og plan (formannskapet) 17. mars 2021**

- Intro og kort om forslag til oppbygning av samfunnsdelen
(forsmak på orientering til kommunestyret som ble utsatt fra 11/3 til 25/3)
- Bakgrunn for forslag til mål om
 - å redusere klimaendringene, samt klimatilpasning (bærekraftsmål 13)
 - naturmiljø (bærekraftsmål 15)
- Framdriftsplan videre for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategi

Bærekraft inn i kommunens styringssystem fra A til Å

Prioriterte bærekraftsmål i Ringerike – vedtatt i planstrategien

Samfunnsdelen:

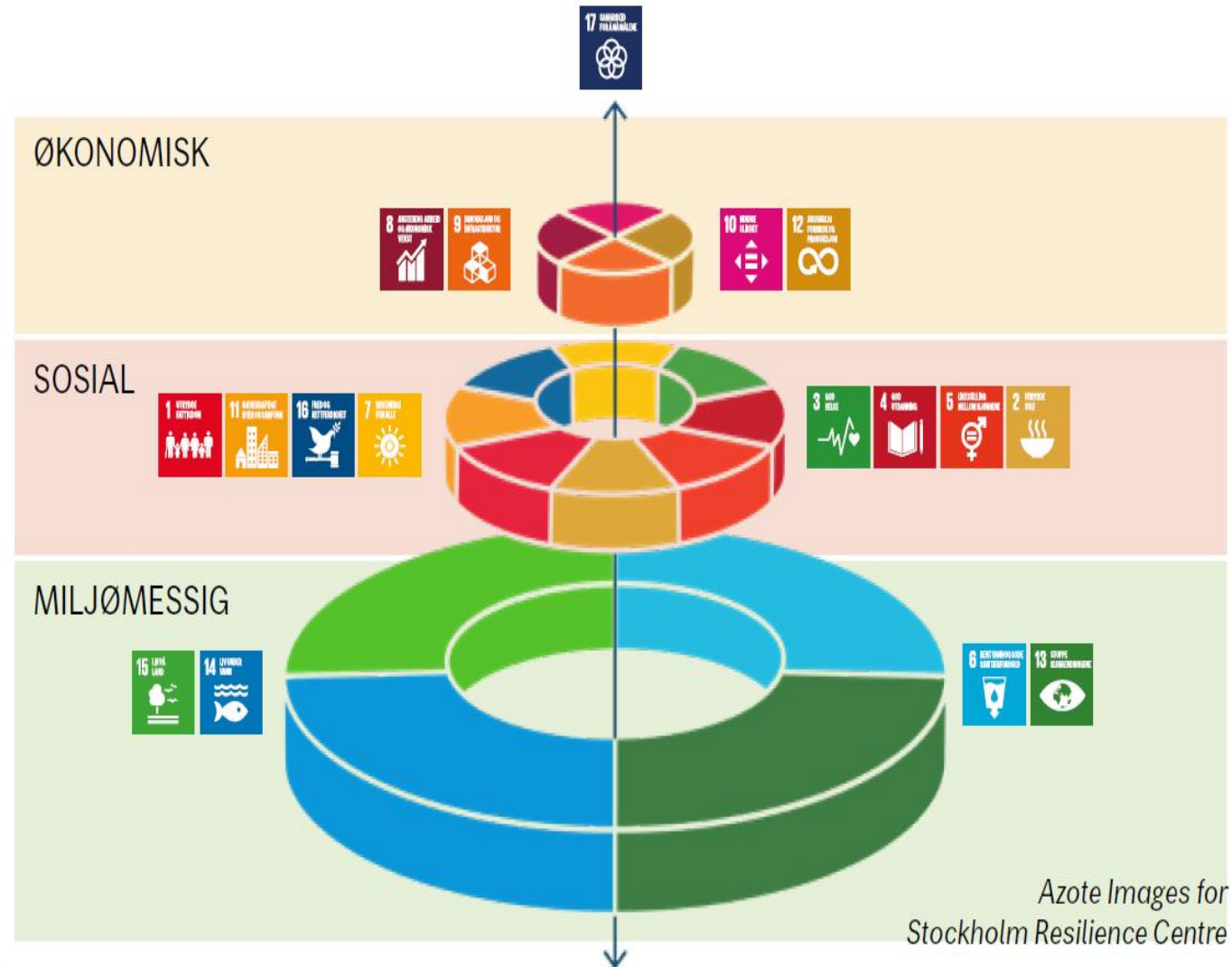
-Hva skal Ringerikes mål være og hvordan skal vi nå dem?

▪

Forslag til struktur i samfunnsdelen

Azote Images for
Stockholm Resilience Centre

- Forord
- Innledning
- Status –hvordan står det til i Ringerike?
- **Ringerikes overordna samfunnsmål**
 - Visjon, slagord og verdier
 - 1. Samarbeid for å nå målene
 - 2. Økonomisk bærekraft
 - Mindre ulikhet
 - Anstendig arbeid og økonomisk vekst
 - Industri, innovasjon og infrastruktur
 - 3. Sosial bærekraft
 - Bærekraftig by og lokalsamfunn
 - God helse og livskvalitet
 - God utdanning
 - 4. Bærekraft for klima og naturmiljø
 - Livet på land
 - Stoppe klimaendringene
- **Arealstrategi**
- Veien videre

Bakgrunnsrapporter/vedlegg:

- Rapport fra medvirkning
- Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030 -Bakgrunn for mål og strategier
- Arealstrategi og bærekraftig mobilitet - Bakgrunn og utdypende informasjon

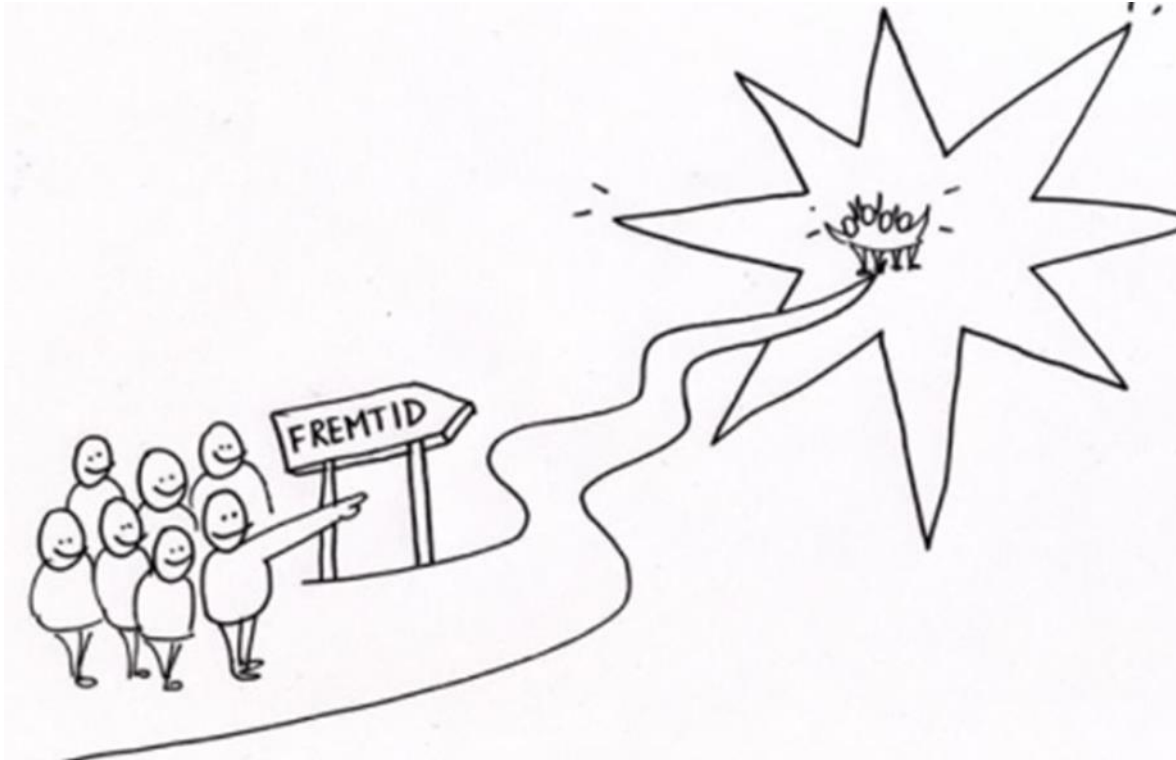
Format på mål og strategier

Hovedmål: - "Mål i seg selv" som beskriver en ønsket framtidssituasjon i 2030 (eller før)

<i>Delmål</i>	<i>"Slik har vi det i 2030"</i>	<i>" Slik har vi det i 2030"</i>	<i>"Slik har vi det i 2030"</i>
<i>Strategier –"slik skal vi gjøre det"</i>	"Ringerike kommune skal: -..... -.....	"Ringerike kommune skal: -..... -.....	"Ringerike kommune skal: -..... -.....

BAKGRUNN FOR FORSLAG TIL HOVEDMÅL -KLIMA OG NATURMILJØ

Stoppe klimaendringene

Bærekraftsmål: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

2050:

- Parisavtalen:
 - Holde den globale oppvarmingen godt under 2°C, og helst under 1,5 °C = utslipp må være netto null i 2050
- Klimaloven: lavutslippssamfunn innen 2050.

2030:

- Mål for Norge sendt til FN i 2020 og gjentatt i regjeringens foreslåtte klimaplan for 2021–2030 (Meld. St. 13 (2020–2021))
 - redusere klimagassutslippene med 50-55 prosent innen 2030 sammenlignet med 1990.
- Klimaavtale med EU: forpliktet til 40 prosent kutt i de ikke-kvotepfiktige utslippene sammenliknet med 2005, årlig budsjett reduseres hvert år. Regjeringen har sagt den ønsker å overoppfylle = 45%

Hovedmål

1. Ringerikes direkte klimagassutslipp i 2030 er redusert med minst 50% sammenlignet med 2009.

2. Ringerikssamfunnet reduserer sitt klimafotavtrykk også utenfor kommunegrensene.

3. Ringerikes natur forvaltes slik at naturlige karbonlagre i vegetasjon og jordsmonn blir ivaretatt.

4. Ringerike er godt rustet til å tåle klimaendringene som forventes fram mot 2100.

Stoppe klimaendringene

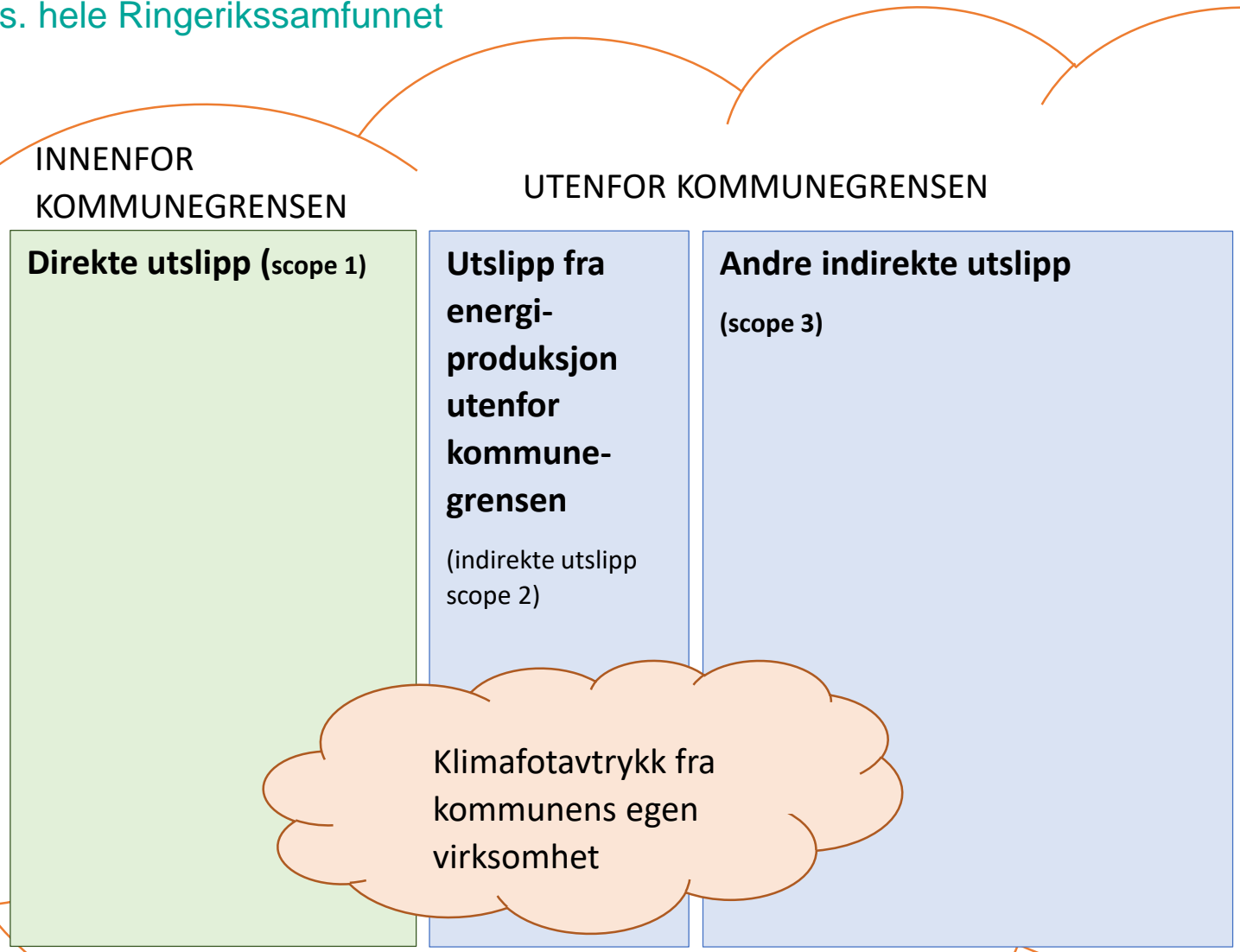
Bærekraftsmål: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Hvilke klimagassutslipp har Ringerike kommune ansvar for?

- «Direkte» vs. «indirekte utslipp»
- Egen virksomhet vs. hele Ringerikssamfunnet

Klimafotavtrykk fra hele Ringerikssamfunnet

Hovedmål

1. Ringerikes direkte klimagassutslipp i 2030 er redusert med minst 50% sammenlignet med 2009.

2. Ringerikssamfunnet reduserer sitt klimafotavtrykk også utenfor kommunegrensene.

3. Ringerikes natur forvaltes slik at naturlige karbonlagre i vegetasjon og jordsmonn blir ivaretatt.

4. Ringerike er godt rustet til å tåle klimaendringene som forventes fram mot 2100.

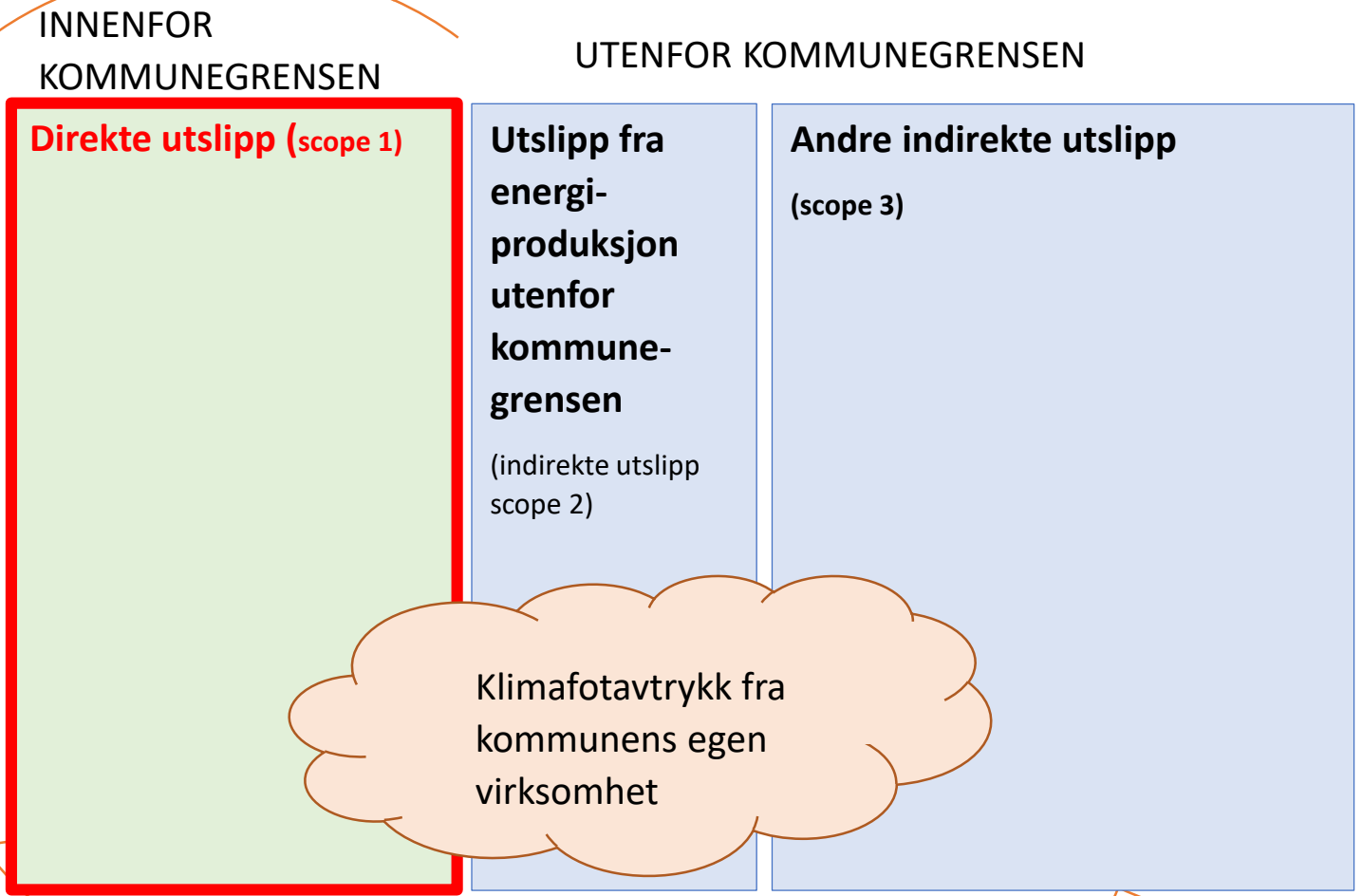
Stoppe klimaendringene

Bærekraftsmål: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Hvilke klimagassutslipp har Ringerike kommune ansvar for?

- «Direkte» vs. «indirekte utslipp»
- Egen virksomhet vs. hele Ringerikssamfunnet

Klimafotavtrykk fra hele Ringerikssamfunnet

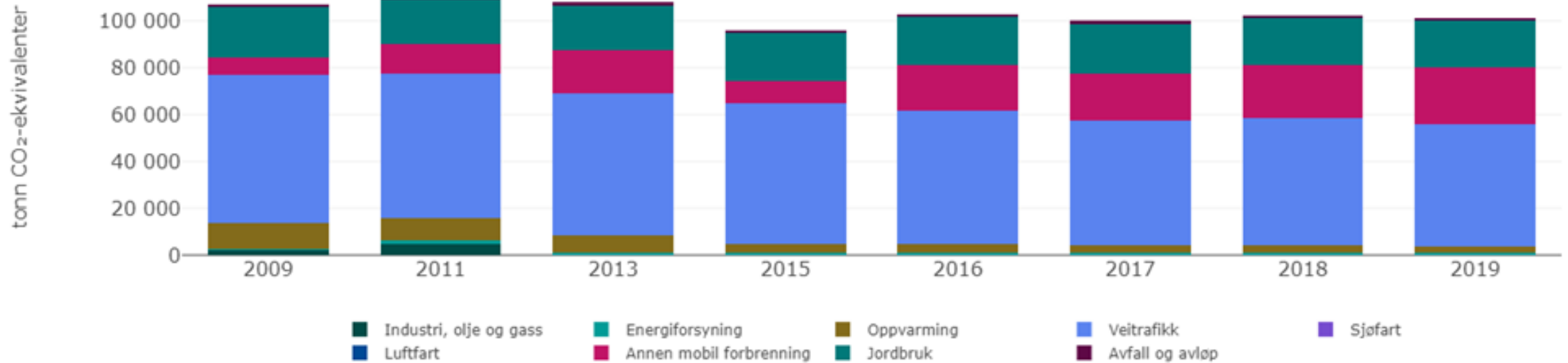

Direkte klimagassutslipp i Ringerike

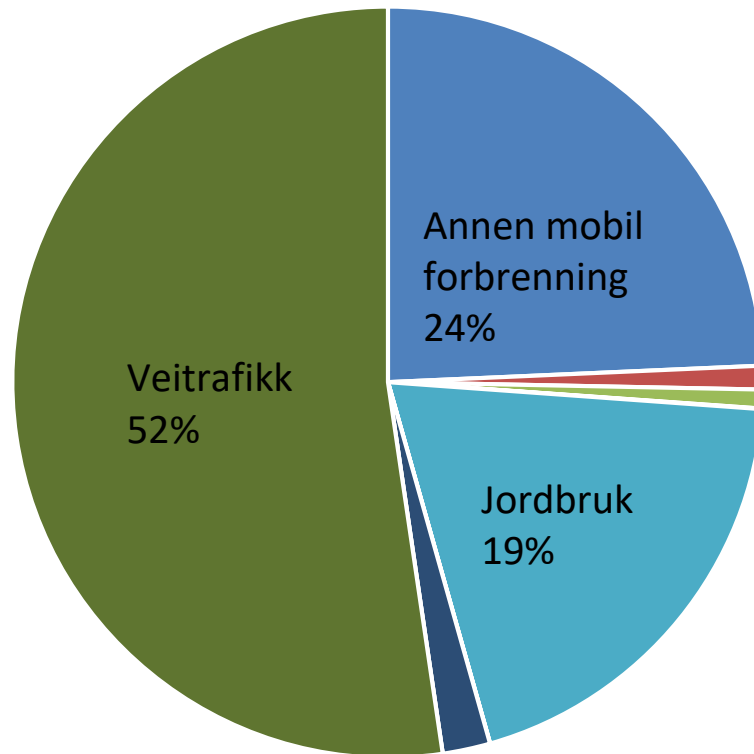

Sektorfordelte utslipp per år Ringerike

Kilde: Miljødirektoratet

Fordeling av direkte klimagassutslipp i Ringerike i 2019

■ Annen mobil forbrenning
■ Energiforsyning
■ Jordbruk
■ Oppvarming

■ Avfall og avløp
■ Industri, olje og gass
■ Luftfart
■ Sjøfart

De tre store i Ringerike:

- Veitrafikk (totalt 52%)
 - personbiler ca. 31%
 - busser, tunge kjøretøy, varebiler ca. 21%
- Annen mobil forbrenning (24%)
 - bygg- og anleggsmaskiner
 - landbruksmaskiner
- Jordbruk (19%)
 - fordøyelse husdyr ca. 10%
 - gjødselhåndtering ca. 3%
 - jordbruksarealer ca. 6,5%

Hvilket mål skal Ringerike sette for reduksjon av direkte utslipp?

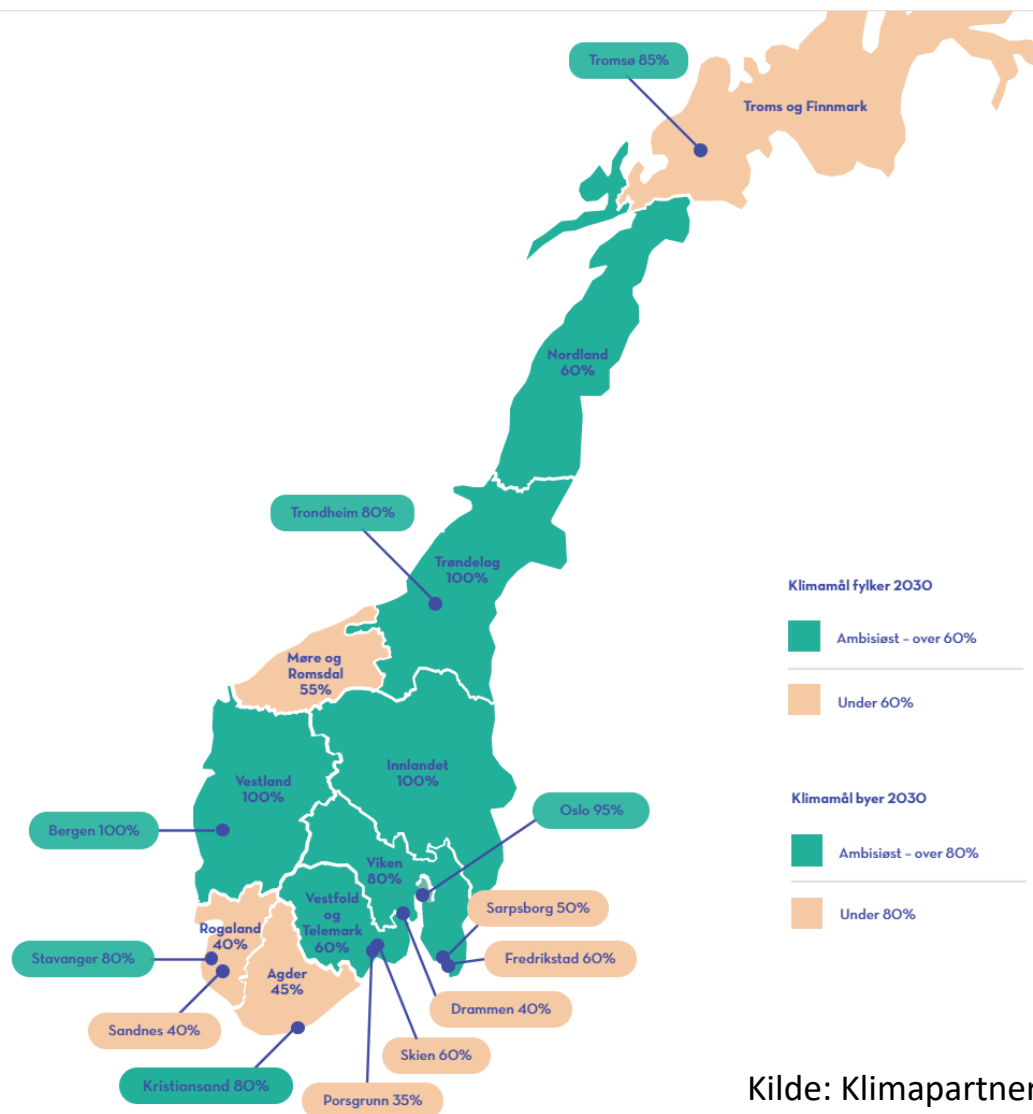
- Hva er Ringerikes «rettferdige» andel av den nasjonale forpliktelsen på 50-55% reduksjon innen 2030 sammenliknet med 1990?
- Hvor ambisiøse ønsker dere å være og hva er realistisk?

Rammer:

- Vi har ikke lokal statistikk for 1990, så målet bør settes med utgangspunkt i 2009.
 - Nasjonale utslipp innen de sektorene som er relevante i Ringerike har vært relativt stabile fra 1990-2009 (veitrafikk litt opp, oppvarming litt ned)
 - Veitrafikk –arealplanlegging viktig virkemiddel lokalt, god drahjelp fra nasjonale virkemiddel
 - Annen mobil forbrenning –lovende teknologiutvikling, men vi venter høy aktivitet i Ringerike i årene som kommer
 - Jordbruk – potensial for reduksjoner, men begrenset gitt ønske om husdyrhold
-
- Mål for Ringerike: Minst 50% reduksjon i direkte klimagassutslipp sammenliknet med 2009? Høyere?

Klimamål 2030 i Norges fylker og største byer

Kilde: Klimapartnere

Reduksjon i direkte klimagassutslipp - tema

- Styringsverktøy: Innføre og benytte klimabudsjett. Bruke årlige prosesser med handlingsprogram og årsbudsjett for å prioritere tiltak for å nå mål.
- Minst halvere klimagassutslipp fra veitrafikk innen 2030?
 - redusere transportbehov gjennom kompakt arealplanlegging
 - øke andel som sykler, går og tar kollektivt, bl.a. gjennom utvikling av sammenhengende gang- og sykkelveinett
 - tilrettelegge for utskifting kjøretøypark
- Redusere utslipp fra traktorer, anleggsmaskiner og andre dieseldrevne motorredskaper
 - krav til bygg- og anleggsplasser
 - samarbeid og påvirkning landbruksnæring
- Redusere utslipp fra jordbruk
 - samarbeid og påvirkning landbruksnæring, bl.a. gjødselhåndtering, jordhelse, økt karbonbinding i jord mm.
- Redusere utslipp fra industri, energiforsyning og oppvarming
 - samarbeide med og påvirke næringsaktører
 - tilsyn med forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming

Hovedmål

1. Ringerikes direkte klimagassutslipp i 2030 er redusert med minst 50% sammenlignet med 2009.

2. Ringerikssamfunnet reduserer sitt klimafotavtrykk også utenfor kommunegrensene.

3. Ringerikes natur forvaltes slik at naturlige karbonlagre i vegetasjon og jordsmonn blir ivaretatt.

4. Ringerike er godt rustet til å tåle klimaendringene som forventes fram mot 2100.

Stoppe klimaendringene

Bærekraftsmål: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Hvilke klimagassutslipp har Ringerike kommune ansvar for?

- «Direkte» vs. «indirekte utslipp»
- Egen virksomhet vs. hele Ringerikssamfunnet

Klimafotavtrykk fra hele Ringerikssamfunnet

INNENFOR
KOMMUNEGRENSEN

Direkte utslipp (scope 1)

UTENFOR KOMMUNEGRENSEN

Utslipp fra energi-
produksjon
utenfor
kommune-
grensen

(indirekte utslipp
scope 2)

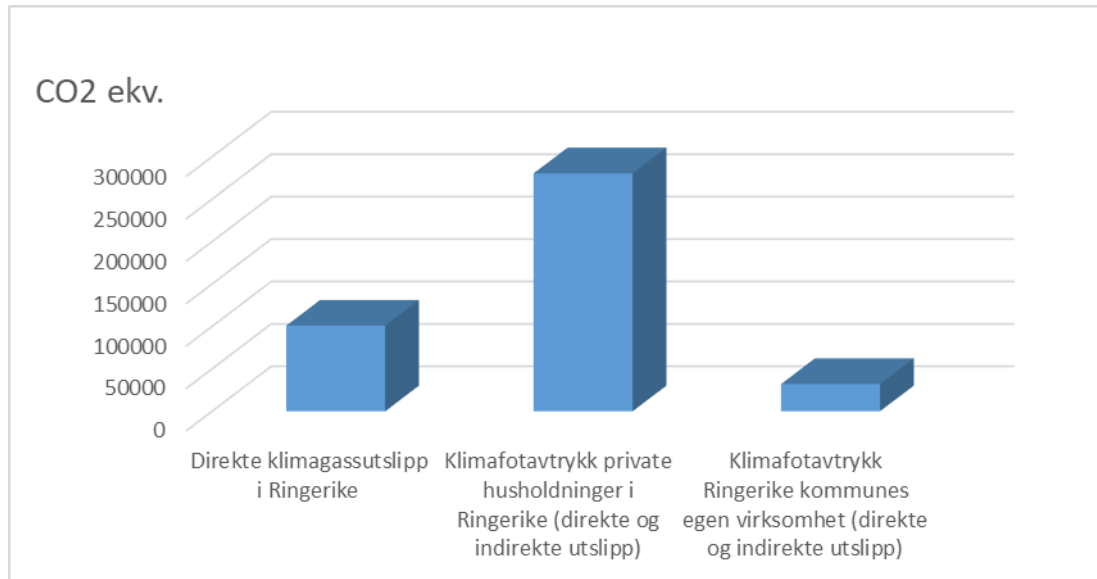
Andre indirekte utslipp
(scope 3)

Klimafotavtrykk fra kommunens egen virksomhet

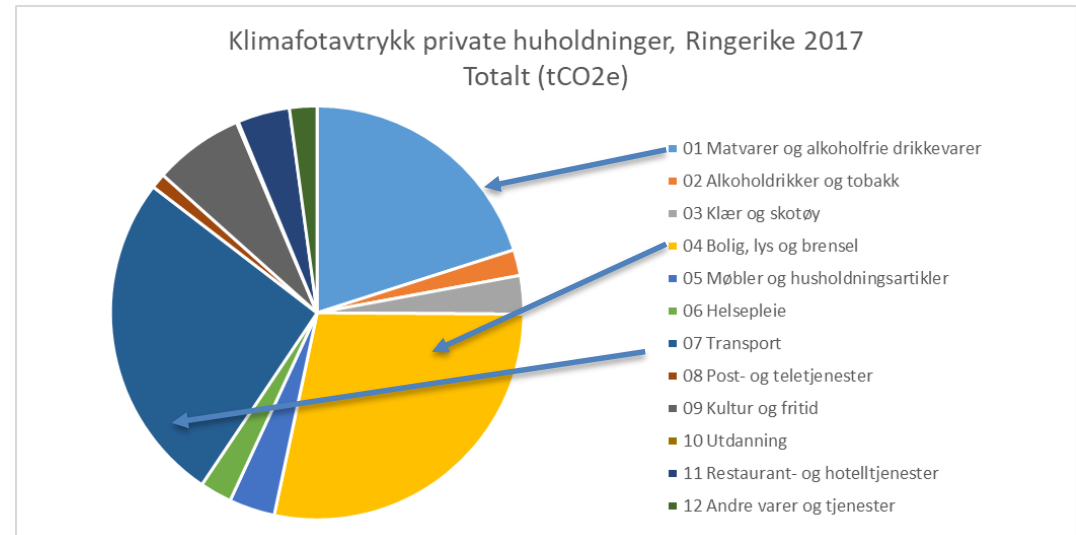
Hvorfor et eget mål om å redusere indirekte utslipp «utenfor kommunegrensene»?

→ De er de største og de skjer pga. oss! Selv om vanskeligere å tallfeste...

I tillegg kommer indirekte utslipp fra privat næringsliv og andre offentlige virksomheter...

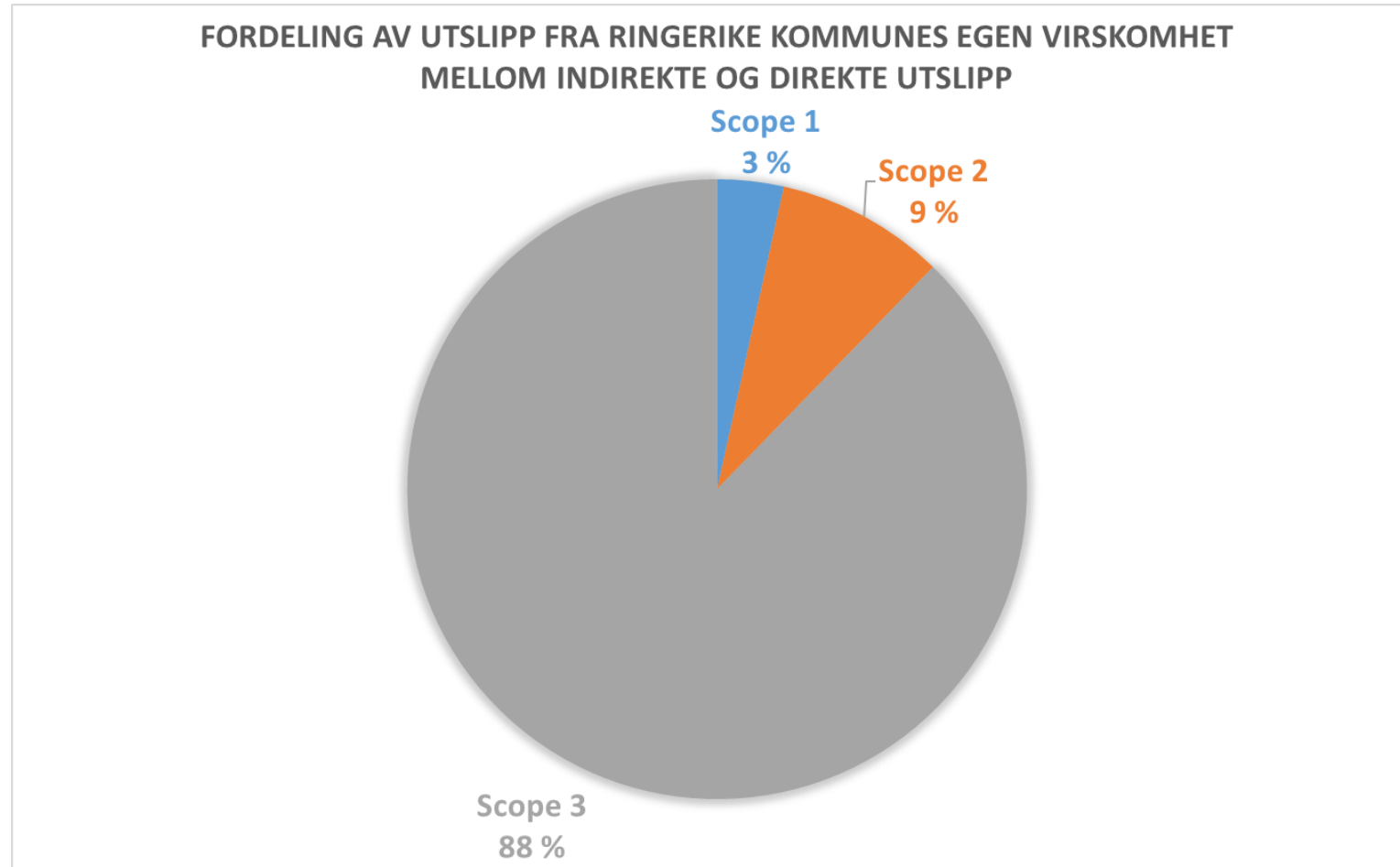

≈ Bolig, Biff og Bil

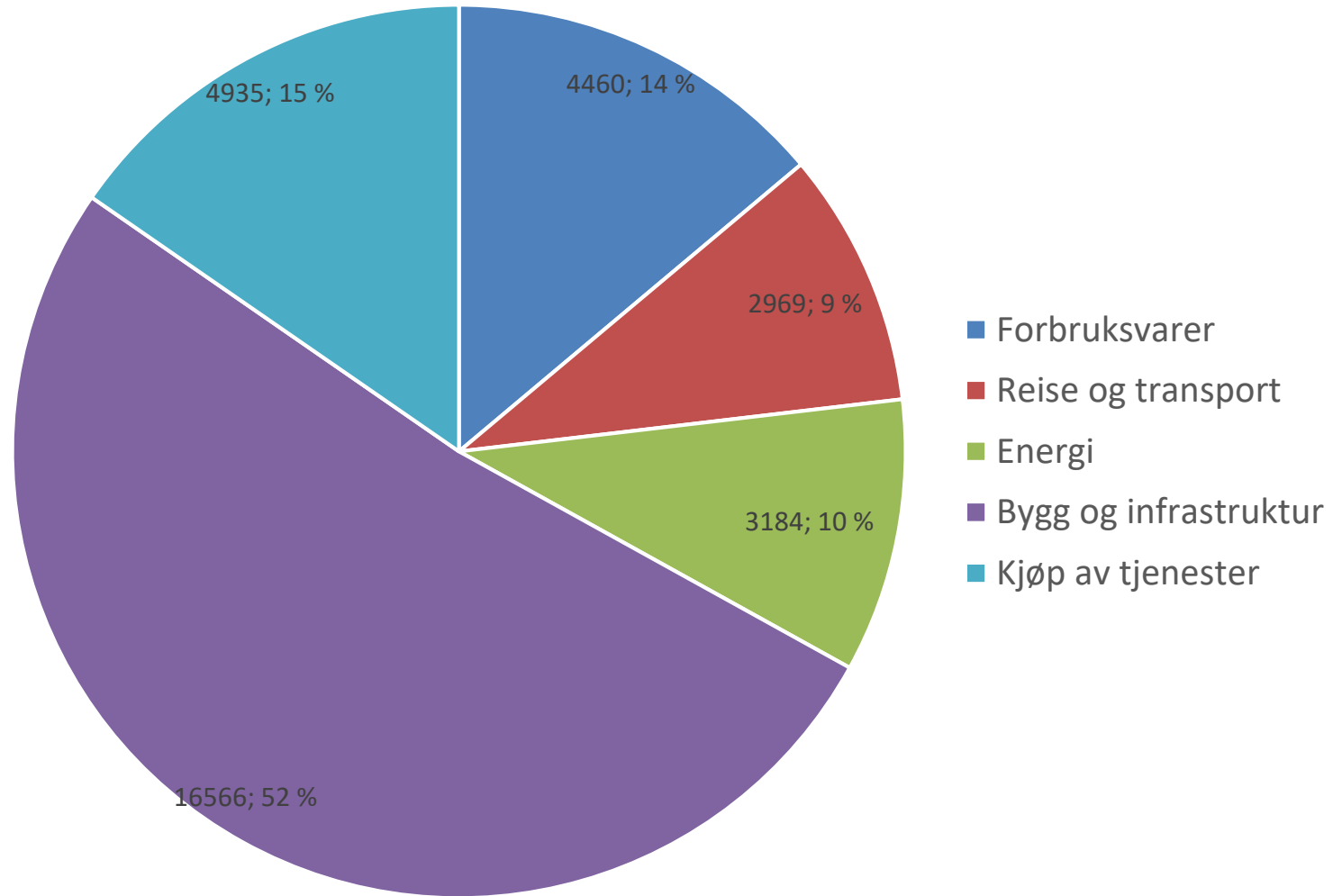

Klimafotavtrykk fra kommunens egen virksomhet

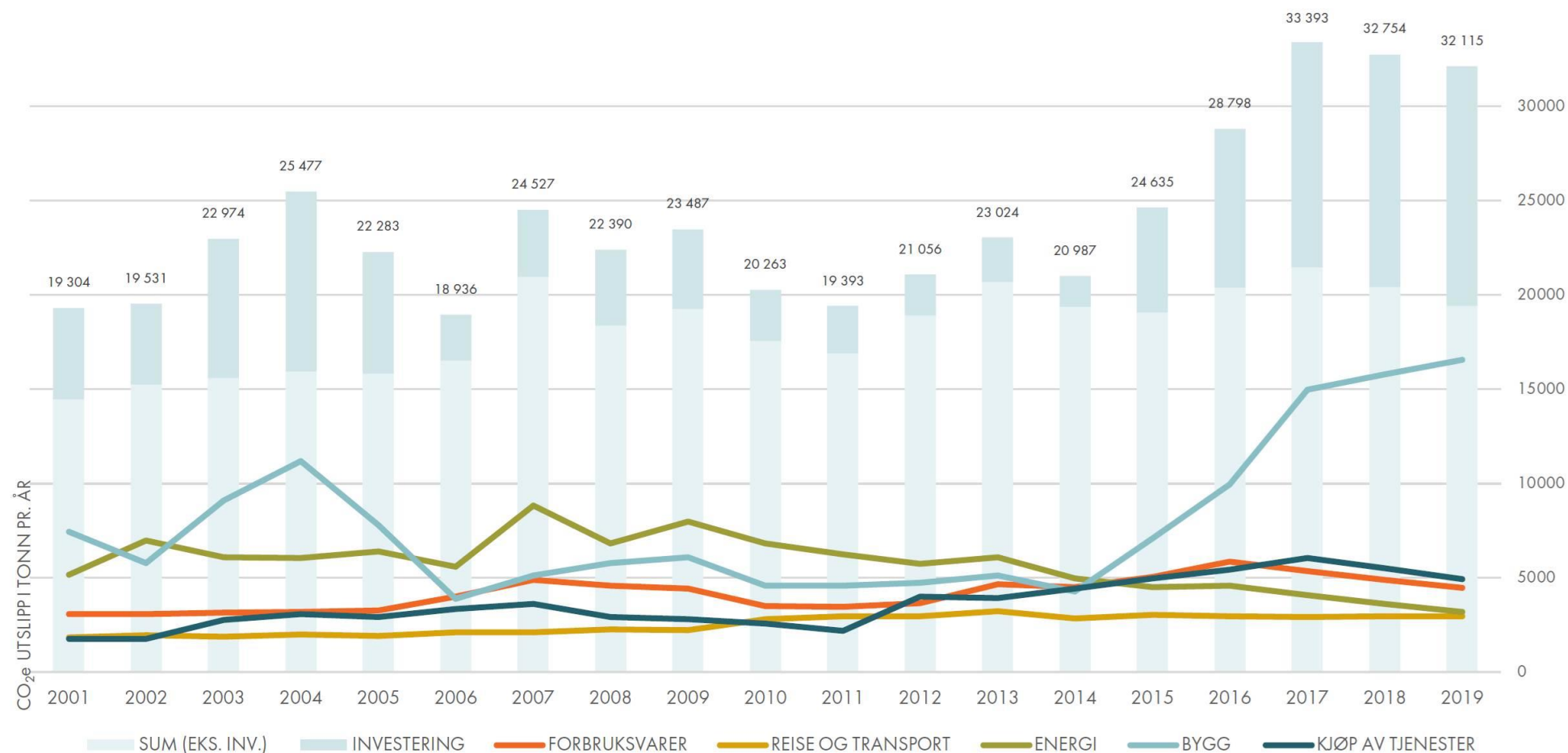
-97% er indirekte utslipp!

Klimafotavtrykk fra Ringerike kommunes egen virksomhet

Klimafotavtrykk kommunens virksomhet –utvikling over tid

Figur 7: Utvikling i klimafotavtrykk, år 2001 til 2019

Reduksjon i indirekte klimagassutslipp - tema

- Innføring av miljøledelse –alle kommunens virksomheter sertifisert som Miljøfyrtårn innen utgangen av 2022
- Klima- og miljøkrav i alle anskaffelser der relevant
- Klare mål om klimagassreduksjoner og energieffektivisering i nye kommunale bygg
- Plan for energieffektivisering i egne bygg og VA-anlegg, samt lokal energiproduksjon eller fjernvarme
- Stille klima- og energikrav til private utbyggere innen det handlingsrom vi har i pbl
- Være pådriver for at det ved etablering av kraftintensiv industri skal legges til rette for gjenbruk av overskuddsvarme til annen grønn næringsutvikling.
- Være pådriver og kunnskapsformidler som motiverer innbyggere og næringsliv til egne klimatiltak.

Hovedmål

1. Ringerikes direkte klimagassutslipp i 2030 er redusert med minst 50% sammenlignet med 2009.

2. Ringerikssamfunnet reduserer sitt klimafotavtrykk også utenfor kommunegrensene.

3. Ringerikes natur forvaltes slik at naturlige karbonlagre i vegetasjon og jordsmonn blir ivaretatt.

4. Ringerike er godt rustet til å tåle klimaendringene som forventes fram mot 2100.

Stoppe klimaendringene

Bærekraftsmål: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

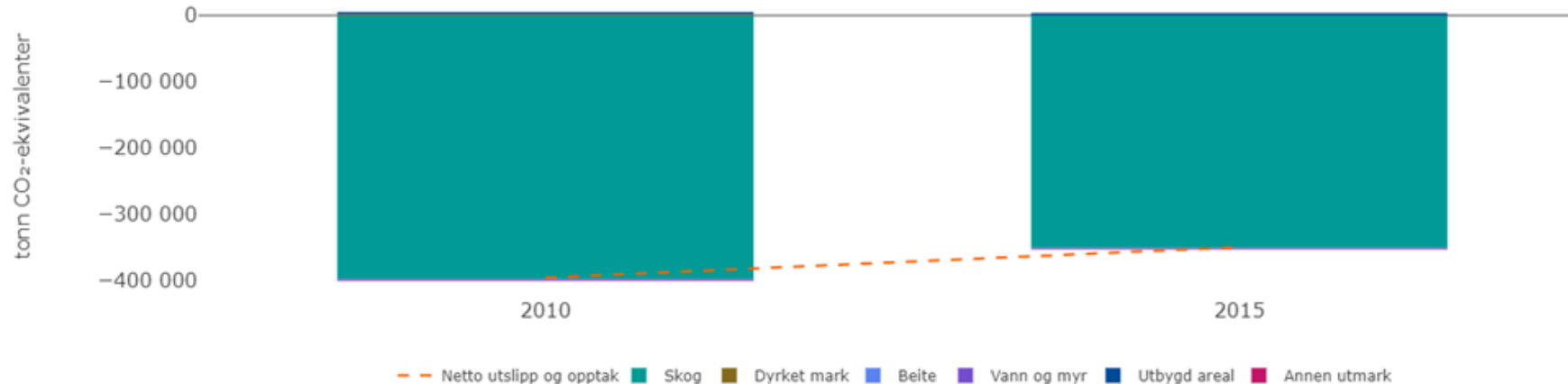

Hvorfor et eget mål om å forvalte naturens karbonlagre?

Utslipp og opptak av klimagasser (tonn CO₂-ekvivalenter) Ringerike

Kilde: Miljødirektoratet/Nibio

Aktuelle strategier:

- ha god oversikt over viktige naturlige karbonlagre som våtmarker, myrer og skog og prioritere høyt å ikke åpne for utbygging av slike arealer.
- ikke gi dispensasjon til nydyrking av myr, og vurdere å bidra til restaurering av tidligere forringede myrer.
- fremme skogskjøtsel som øker karbonopptak.

Hovedmål

1. Ringerikes direkte klimagassutslipp i 2030 er redusert med minst 50% sammenlignet med 2009.

2. Ringerikssamfunnet reduserer sitt klimafotavtrykk også utenfor kommunegrensene.

3. Ringerikes natur forvaltes slik at naturlige karbonlagre i vegetasjon og jordsmonn blir ivaretatt.

4. Ringerike er godt rustet til å tåle klimaendringene som forventes fram mot 2100.

Stoppe klimaendringene

Bærekraftsmål: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Hvorfor et eget mål om ruste oss mot klimaendringer?

Hønefoss
2012/13

Hovsenga 2019

Aktuelle tema:

- Redusere risiko for at flom og skred gir tap av liv, helse, kritisk infrastruktur og andre materielle verdier
 - Vurdere å oppdatere eksisterende arealplaner i lys av ny kunnskap
 - Gode vurderinger i nye arealplaner, byggesaker og søknader om andre tiltak
- Redusere risiko for skade fra overvann – tretrinnsprinsipp og bruk av blågrønne løsninger
- Ivareta våtmarker, myrer, elvebredder og skog som demper effekt av klimaendringer

Livet på land

Bærekraftsmål: Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av arts mangfold.

Hovedmål

1. Ringerike tar vare på naturmangfold, økosystemer, friluftslivsområder og landskap gjennom bærekraftig bruk og vern

2. Ringerike arbeider for å hindre ny forsøpling og forurensing og rydder aktivt opp i eksisterende problemer.

3. Ringerike øker matproduksjonen på en miljøvennlig og bærekraftig måte.

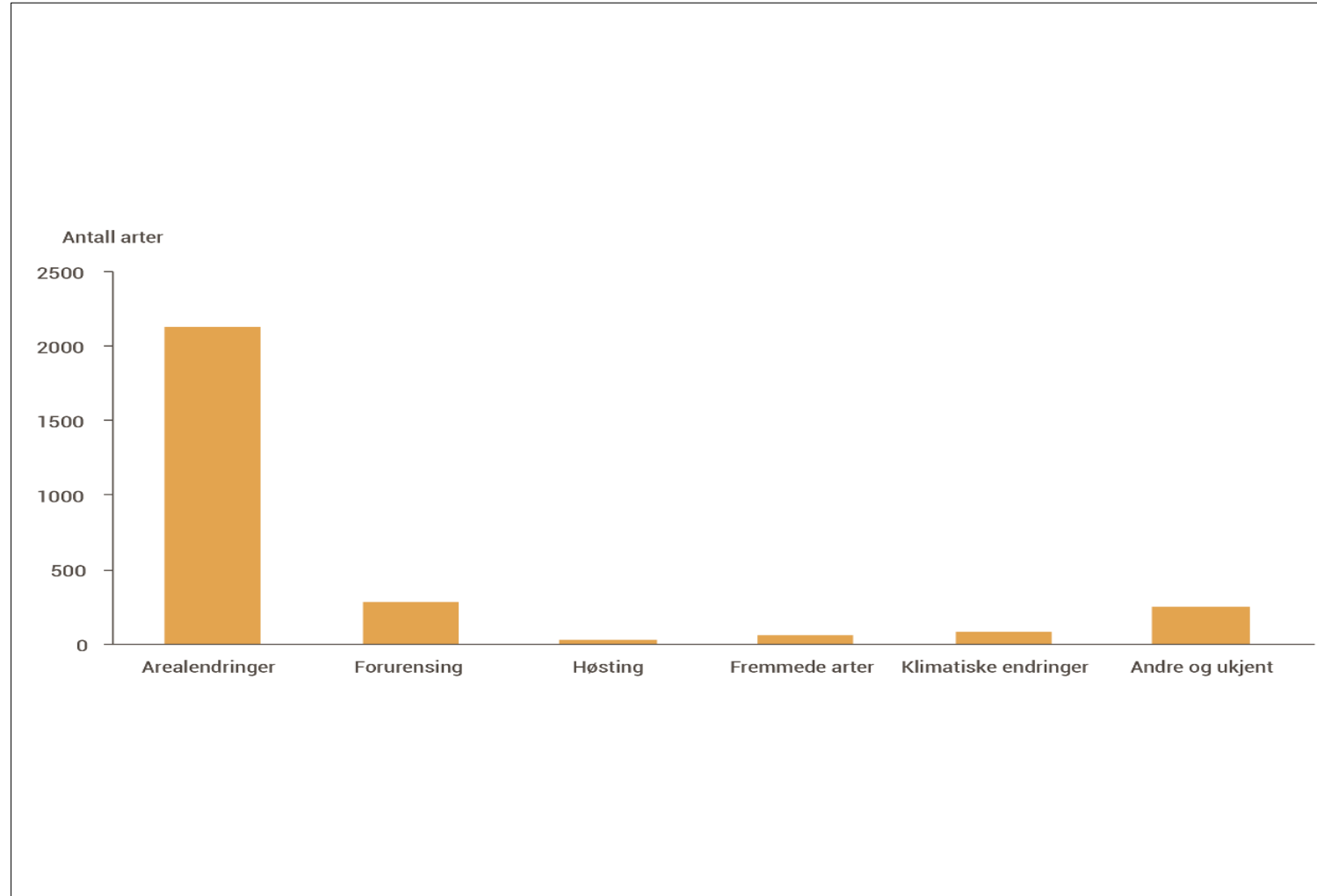

Livet på land

Bærekraftsmål: Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold.

De største truslene mot biologisk mangfold i Norge

Kilde: Artsdatabanken

Nasjonale forpliktelser vi har for å ivareta naturmangfold, arter, leveområder o.l

Fra FNs bærekraftsmål:

- Mål 15: Beskytte, gjenoppbygge og fremme bærekraftig bruk av jordas økosystemer, sikre bærekraftig forvaltning av skog, trygge artsmangfoldet, bekjempe ørkenspredning og stoppe og reversere erosjon
- Delmål 5: Iverksette umiddelbare og omfattende tiltak for å redusere ødeleggelsen av habitater, stanse tap av biologisk mangfold og innen 2020 verne truede arter og forhindre at de dør ut

Fra nasjonale forventninger:

- «Regjeringen legger stor vekt på å ivareta truet natur, og at økosystemene sikres god tilstand. Kommunene har et særlig stort ansvar for å bidra til dette i sin planlegging, blant annet ved å sikre utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven.»
- «Fylkeskommunene og kommunene identifiserer og tar hensyn til viktig naturmangfold, friluftslivsområder, overordnet grønnstruktur, kulturhistoriske verdier, kulturmiljø og landskap i planleggingen. Samlede virkninger tas hensyn til.»

Formålet til naturmangfoldloven:

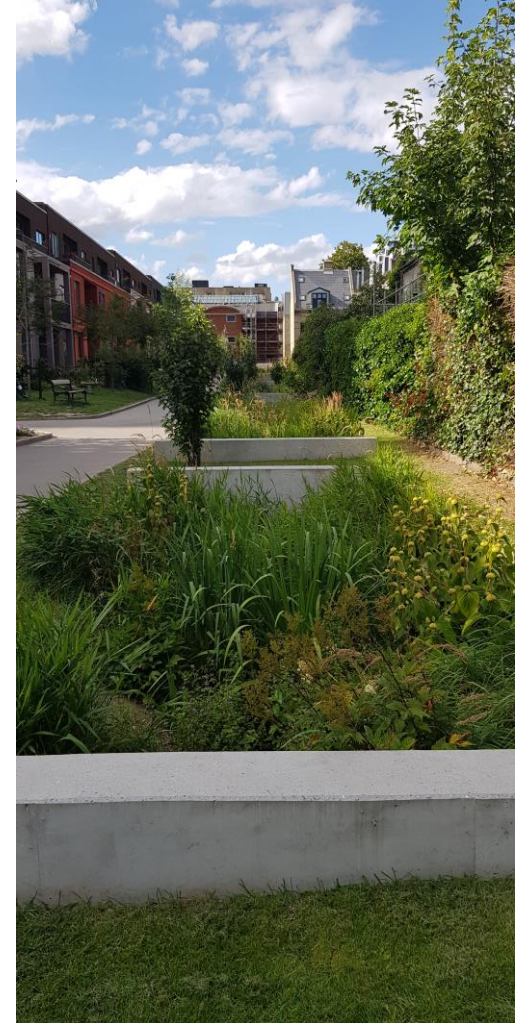
- «Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

Arealbruk, leveområder, økosystemer, arter :

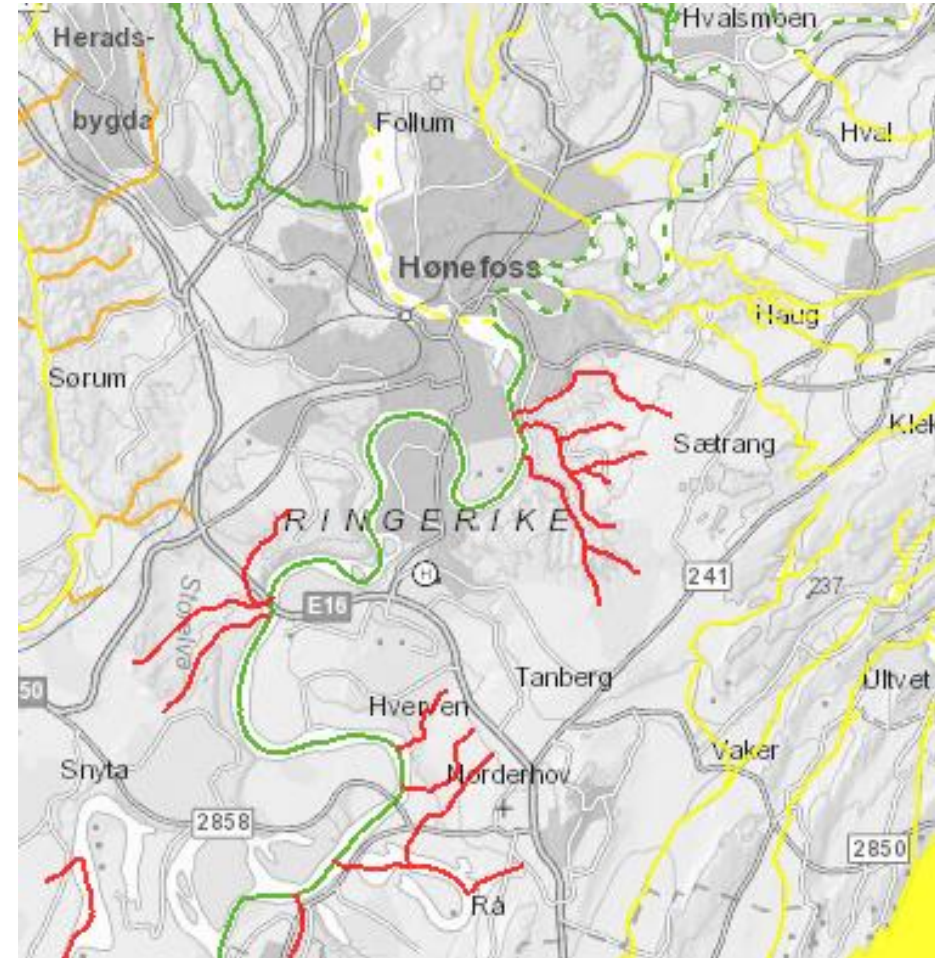
- Arbeidet for å nå disse målene gir mange goder, for eksempel:
 - **Blågrønne overvannsløsninger**
 - Håndterer klimaendringer
 - Minsker trykket på kommunalt ledningsnett og renseanlegg - rimeligere
 - Bra for biologisk mangfold
 - Bra for folkehelse: tilgang til bynær natur, skaper møteplasser osv.
 - **God arealforvaltning som tar hensyn til livet på land og i ferskvann**
 - Bevarer biologisk mangfold
 - Bevarer friområder til bruk for innbyggere og besøkende - folkehelse
 - Sikrer at kommende generasjoner også får glede av naturen
 - Hjelper pollinerende insekter og dermed matproduksjonen

Arealbruk, leveområder, økosystemer, arter fortsatt

- Arealer og arealbruk (tenk grafen over trusler mot biologisk mangfold)
- Ønskede arter som pollinerende insekter (gir blomster og matproduksjon)
- Fremmede arter (gir sykdom, erosjonsrisiko, fortrenger stedegne arter)
- Vann og vassdrag (miljø, rekreasjon osv)
- Kulturlandskap (gir matproduksjon, folkehelse, reiseliv, biologisk mangfold)

Hovedmål

1. Ringerike tar vare på naturmangfold, økosystemer, friluftslivsområder og landskap gjennom bærekraftig bruk og vern

2. Ringerike arbeider for å hindre ny forsøpling og forurensing og rydder aktivt opp i eksisterende problemer.

3. Ringerike øker matproduksjonen på en miljøvennlig og bærekraftig måte.

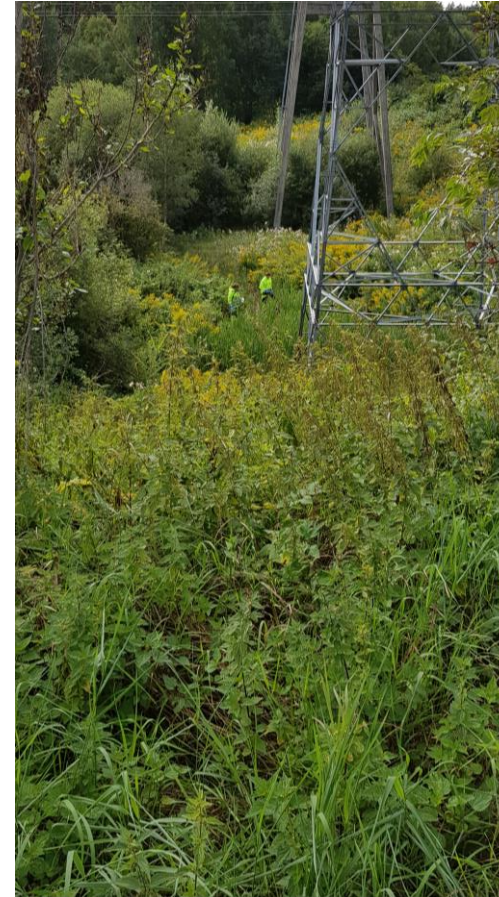
Livet på land

Bærekraftsmål: Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold.

- Mål om å få mindre avfall på avveie gjennom blant annet en handlingsplan mot forsøpling og fokus på plast
 - Forurensing
 - Miljøgifter – for eksempel fra Tyrimyra. Huhtamaki er ikke vårt, men vi får problemene – hvordan løser vi det?
 - Luft-, lyd- og lysforurensing er et problem for naturen og folkehelse – god planlegging og krav i byggesak
 - Avrenning fra avløp og jordbruk – kommunen har mange virkemidler
- Ren natur og folkehelse.

Jakten på miljøgifter på Tyrimyra, omgitt av den fremmede arten Kanadagullris

Hovedmål

1. Ringerike tar vare på naturmangfold, økosystemer, friluftslivsområder og landskap gjennom bærekraftig bruk og vern

2. Ringerike arbeider for å hindre ny forsøpling og forurensing og rydder aktivt opp i eksisterende problemer.

3. Ringerike øker matproduksjonen på en miljøvennlig og bærekraftig måte.

Livet på land

Bærekraftsmål: Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold.

- Ringerike har gode muligheter til å øke matproduksjonen, spesielt frukt, grønnsaker og bær
- Hindre nedbygging av dyrka og dyrkbar mark og beiteland, holde jorda i hevd
- Holde kulturlandskapet i hevd – for matproduksjon, men også for biologisk mangfold og folkehelse
- Urbant landbruk – positivt for matproduksjon, folkehelse (aktivitet og tilgang til grønt), pollinerende insekter, fugler m.m.
- Satsing som gir mulighet for økt matproduksjon, arbeidsplasser og næringsutvikling, positivt for reiseliv og folkehelse

FRAMDRIFTSPLAN VIDERE

Framdriftsplan	2020											2021								
	Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mar	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sep
Vedtak om oppstart og planprogram på høring og offentlig ettersyn																				
Varsel om oppstart og planprogram																				
Fastsette planprogram																				
Utrednings- og medvirkningsfase																				
Utarbeide planforslag																				
Politisk 1. gangsbehandling																				
Høring og offentlig ettersyn (6 uker)																				
Råd og utvalg																				
Merknadsbehandling, ev. endringer av planforslag																				
Politisk sluttbehandling - vedtak av plan																				

Kommunestyret 24. mars:

- Prinsippvedtak arealstrategi

Kommunestyret 25. mars:

- Orientering om struktur, hovedmål og framdrift for samfunnsdelen med arealstrategi

Strategi og plan 21. april:

- Prinsippvedtak om klima og naturmiljø, samt diskusjon av visjon

Strategi og plan 19. mai:

- 1. gangsbehandling av kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategi

Avslutning og takk!

RINGERIKE
nærmest det meste

RINGERIKE
KOMMUNE